

Ürostomisi Olan Hastaların Sızıntı Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma

Leakage Experiences of Patients with Urostomy: A Qualitative Study

İpek KÖSE TOSUNÖZ^a, Sevgi DENİZ DOĞAN^b, Şeyma YURTSEVEN^c,
Seda KARAÇAY YIKAR^d, Sevban ARSLAN^e, Evşen NAZİK^f

^aHatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hatay, Türkiye

^bIsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Isparta, Türkiye

^cÇukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Balcılı Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Üroloji ABD, Adana, Türkiye

^dÇukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Adana, Türkiye

^eÇukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, Adana, Türkiye

^fÇukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışma, ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunları ve bu sorunlar ile baş etme yöntemlerini belirlemek amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırmada, olasılık temelli olmayan amaçlı örnekleme tekniklerinden uygun örnekleme yöntemi kullanıldı. Araştırmanın çalışma grubunu bir üniversite hastanesinin üroloji kliniğine herhangi bir sebeple yatışı yapılan, sızıntı sorunu olan ve görüşme yapmayı kabul eden ürostomisi olan erişkin hastalar oluşturdu. Araştırma verileri, Haziran 2021-Ocak 2022 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşme ile toplandı. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanıldı. **Bulgular:** Araştırmanın örneklemini yaşları 48-74 arasında değişen sızıntı sorunu yaşayan ürostomili 10 hasta oluşturdu. Hastaların çoğunluğunun daha önce ürostomi bakımı hakkında yeterli bilgi almadığı ve sosyal destek sistemlerini aile üyelerinin oluşturduğu belirlendi. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadığı sorunlar fizyolojik ve psikolojik olmak üzere 2 temaya ayrıldı. Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunların daha çok psikolojik sorunlar olduğu belirlendi. Ürostomisi olan hastaların fiziksel olarak en sık tahriş sorunu ve psikolojik olarak ise en sık üzüntü yaşadıkları belirlendi. Ürostomili hastaların sızıntı ile baş etme yöntemleri de yaşadıkları sorunlar ile paralel olarak fiziksel ve psikolojik yöntemler olmak üzere 2 temaya ayrıldı. Hastaların fiziksel sorunlar ile baş etmede en sık olarak bariyer amaçlı stoma pastası kullandıkları ve psikolojik sorunlar ile baş etmede ise durumu kabullenme yöntemini seçtikleri belirlendi. **Sonuç:** Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı hem fizyolojik hem de psikolojik sorunlar yaşadıkları ve sızıntı ile baş etmede çeşitli fiziksel ve psikolojik yöntemler kullandıkları sonucuna ulaşıldı.

ABSTRACT Objective: This study was conducted to determine the problems experienced by patients with urostomy due to leakage and the methods of coping with these problems. **Material and Methods:** The convenient sampling method, one of the non-probability-based purposive sampling techniques, was used in the study. The study group of the study consisted of adult patients with urostomy who were admitted to the urology clinic of a university hospital for any reason, had leakage problems, and agreed to interview. Research data were collected through semi-structured interviews between June 2021 and January 2022. The content analysis method was used in the analysis of the data. **Results:** The sample of the study consisted of 10 patients with urostomy, aged between 48 and 74, who had leakage problems. It was determined that the majority of the patients did not receive sufficient information about urostomy care before and their family members formed their social support systems. The problems experienced by the patients due to leakage are divided into two themes as physiological and psychological. It has been determined that the problems experienced by patients with urostomy due to leakage are mostly psychological. It has been determined that patients with urostomy experience the most physical irritation problem and the most common psychological distress. The methods of coping with leakage of patients with urostomy are also divided into two themes, physical and psychological methods, in parallel with the problems they experience. It was determined that the patients most frequently used barrier-purpose stoma paste to cope with physical problems, and they chose the method of accepting the situation in coping with psychological problems. **Conclusion:** It was concluded that patients with urostomy experience both physiological and psychological problems due to leakage and use various physical and psychological methods to cope with leakage.

Anahtar Kelimeler: Hastalar; niteleyici çalışma; ostomi; ureterostomi

Keywords: Patients; qualitative research; ostomy; ureterostomy

Correspondence: İpek KÖSE TOSUNÖZ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hatay, Türkiye

E-mail: kosepek@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 21 Apr 2022

Received in revised form: 30 Jun 2022

Accepted: 02 Aug 2022

Available online: 17 Aug 2022

2146-8893 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Üriner sisteme ilişkin bazı hastalıklarda veya travma gibi durumlarda, üriner drenajın sağlanması ve iyileşmenin hızlandırılması amacıyla ürostomi açılabilir. ^{1,2} Ürostomi her yaşta hasta için korku verici bir girişimdir. ³ Günümüzde cerrahi teknikler ve stoma bakımındaki ilerlemelere rağmen ürostomi, hastaların ürostomiye uyum sürecinde günlük yaşam aktivitelerini, bu aktivitelerindeki bağımsızlık düzeylerini ve yaşam kalitelerini olumsuz etkileyen erken ya da geç dönem fiziksel, psikolojik, cinsel ve psikososyal sorunlara neden olabilmektedir. ¹⁻⁷ Fiziksel sorunlar arasında; sızıntı, yorgunluk, ağrı, stoma kanama, peristomal deri komplikasyonları, stoma retraksiyonu ve üriner sistem enfeksiyonları yer almaktadır. Psikolojik sorunlar arasında ise sıklıkla anksiyete ve depresyon yer almaktadır. ^{3,7,8} Aynı zamanda stomalı hastaların sızıntı gibi nedenlerle sosyal yaşamdan uzaklaşmaları sık görülen sosyal problemlerdendir. ³ Stoma ve peristomal komplikasyonları, ürostomisi olan hastaların ameliyattan sonraki 2 yıl içinde yaklaşık %80’inde görülmektedir. ⁹ Bu durum hastaların stomaya uyum sürecinin uzamasına neden olmaktadır. ^{1,4,10,11}

Sızıntı, stoması olan hastalarda daha sık görülen, bakımı zorlaştıran ve hastaların yaşamını olumsuz etkileyen önlenebilir fiziksel sorunlardan biridir. ^{2-4,12} Yapılan bir çalışmada, hastaların %62’sinin sızıntı problemi yaşadığı belirlenmiştir. ¹³ Henningsohn ve ark.nın 524 ürostomisi olan hasta ile yaptığı bir çalışmada, ameliyattan 10 yıl sonra hastaların %12’sinin stomasından idrar sızıntısı olduğu belirlenmiştir. ¹⁴ Villa ve ark.nın öz bakım deneyimlerini ve öz bakımlarını etkileyen faktörleri tanımlamak amacıyla yaptığı fenomenolojik bir çalışmada, hastaların sızıntı ve ıslanma korkusu nedeni ile ürostomiye evden uzakta yönetmenin karmaşık olduğu belirtilmiştir. ¹⁵ Ürostomili hastalarda stoma bölgesinin iyi seçilmiş olması, stoma adaptör ve torba sisteminin stomaya uygun seçilmemiş olması ve stoması olan hastaların, stoma bakımına yönelik bilgi ve beceri eksikliğinin olması sızıntı oluşmasına neden olan faktörler arasında yer almaktadır. ¹¹

Hastaların ürostomiye uyum sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesinde, sızıntı sorunu yaşayan hastaların bu olumsuz deneyimlerinin tanımlanmasında ve önlenmesinde hemşireler kilit rol oynamaktadır. ^{4,11,16} Hemşireler, stoma torbasından sızıntı ve

ciltte irritasyon olup olmadığını izleyerek erken dönemde önlem alınmasını sağlamaktadır. Ameliyattan sonra erken dönemde stoma bakımı hemşire tarafından yapılarak ürostomiden gelen içeriğin miktar ve özelliğinin değerlendirilmesinin yanı sıra idrar sızıntısı olup olmadığı belirlenmektedir. Ayrıca kullanımı en kolay ve rahat olan stoma torbasının seçimi hasta ile birlikte yapılmalıdır. ³

Literatürde ürostomisi olan hastaların yaşadıkları sorunlara ve özellikle sızıntıya özgü deneyimlerine yönelik çalışmalar oldukça sınırlıdır. ¹⁴ Bu araştırma, sızıntı sorunu yaşamış olan ürostomili hastaların sızıntı sorunu ile ilgili deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunları ve bu sorunlar ile baş etme yöntemlerini daha derin bir biçimde ortaya çıkarmak için nitel araştırma modeli kullanılarak yapıldı.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile yapıldı. Araştırmada derinlemesine bilgi toplamak amaçlandığından olasılık temelli olmayan amaçlı örnekleme tekniklerinden uygun örnekleme yöntemi kullanıldı. Araştırma örneklemine, bir üniversite hastanesinin üroloji kliniğine herhangi bir sebeple yatışı yapılan, sızıntı sorunu olan ve görüşme yapmayı kabul eden erişkin ürostomili hastalar seçildi. Niteliksel araştırmalar, örnekleme büyüklüğü için belirlenmiş bir kuralın olmadığı, araştırma sorusu ve amacı doğrultusunda örnekleme büyüklüğüne karar verilen bir araştırma tasarımıdır. ¹⁷ Bu araştırmada da örnekleme büyüklüğü verilerin doyuma ulaştığı sayı kadar genişletildi. Araştırma kapsamında görüşmeler yaşları 48-74 arasında değişen 10 hasta ile yapıldı. Bu araştırmanın verileri Haziran 2021-Ocak 2022 tarihleri arasında nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak toplandı. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşülerek toplandı. Görüşme süresi yaklaşık 15-30 dk’dır.

Veri toplama amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan ve hastaların bireysel özelliklerinin sorgulandığı “Hasta Bilgi Formu” ve araştırmanın amaç ve kapsamına uygun olarak literatür doğrultusunda hazırlanan görüşme formu kullanıldı. Hasta Bilgi

Formu'nda hastaların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum ve ürostomi hakkında eğitim alma durumunu sorgulayan 5 ifade yer aldı. Görüşme formunda, önceden belirlenen başlıklara ilişkin 5 açık ve 1 kapalı uçlu olmak üzere 6 soru yer aldı.^{11,15,16} Görüşme formunda yer alan soruların kapsam geçerliliği için ilk olarak soruların içeriği, sırası ve ifadelerin anlaşılabilirliği konusunda uzman (eğitim bilimleri alanında 1 öğretim üyesi ve hemşirelik alanında 2 öğretim üyesi) görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü sonrasında görüşme sorularından biri değiştirildi. Görüşmede sızıntı problemi olan ürostomili hastaların yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara ilişkin baş etme yöntemleri üzerinde duruldu.

Hastalar ile yapılan görüşmeler üroloji kliniğinde muayene odasında bireysel olarak yapıldı. Tüm hastalardan izin alınarak görüşmeler kayıt altına alındı. Daha sonra bu kayıtlar bilgisayar ortamında yazılı metin hâline getirildi. Hastaların görüşme boyunca söyledikleri, aynen yazılı metin hâline getirilerek ve 12 sayfalık yazılı bir metin elde edildi.

Görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanıldı. Araştırmacılar ilk olarak yazılı metni okuyarak olası kodları metnin kenarına yazmıştır. Bir sonraki aşamada ana temalar belirlenerek bu temaların listesi oluşturuldu ve bulgular betimlemeye hazır hâle getirildi. Bulguların sunumunda hastaların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verildi. Hastalardan alıntı yapılırken "Hasta" olarak belirtilerek, verilen numaralar (örneğin H₁) alıntıların sonuna eklenmiştir.

Çalışmanın yürütülebilmesi için Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı (tarih: 3 Mayıs 2019, no: 8) ve kurum izni alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hastalara araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü onamı alındı. Araştırma gerçekleştirilirken Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uyuldu.

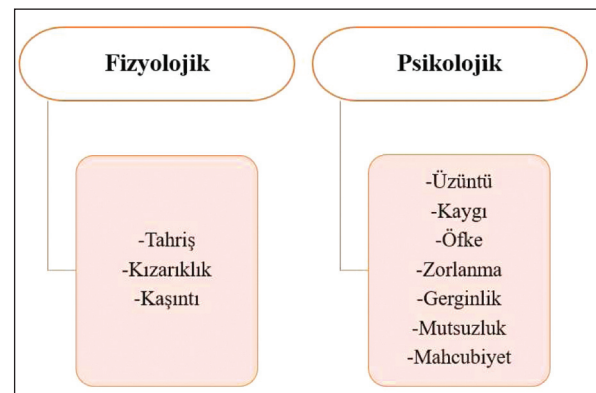
BULGULAR

Araştırmaya 4'ü kadın, 6'sı erkek olmak üzere ürostomisi olan toplam 10 erişkin hasta katıldı. Hastaların bireysel özellikleri Tablo 1'de verildi.

TABLO 1: Hastaların bireysel özellikleri.

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	4	40
Erkek	6	60
Eğitim durumu		
Okuryazar	2	20
İlköğretim	4	40
Ortaöğretim	2	20
Lise	2	20
Medeni durum		
Evli	9	90
Bekâr	1	10
Ürostomi hakkında eğitim alma durumu		
Evet	7	70
Hayır	3	30
Destek veren aile üyesi		
Eş	7	70
Çocuk	2	20
Abla	1	10

Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlara ilişkin temalar Şekil 1'de verildi. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar fizyolojik ve psikolojik olmak üzere 2 temaya ayrıldı. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları fizyolojik sorunlar; tahriş (f=2), kızarıklık (f=1) ve kaşıntıdır (f=1). Hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları psikolojik sorunlar; üzüntü (f=7), kaygı (f=4), öfke (f=3), zorlanma (f=2), gerginlik (f=1), mutsuzluk (f=1) ve mahcubiyettir (f=1). Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunların daha çok psikolojik sorunlar olduğu ve hastaların en sık üzüntü yaşadığı tespit edildi.

ŞEKİL 1: Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlara ilişkin temalar.

Hastaların sızıntıya bağlı yaşadığı fizyolojik ve psikolojik sorunlara ilişkin görüşleri aşağıdaki alıntılarda görülmektedir.

-Ya üzerim ıslanıyor bazen üzüliyorum. Zamanlı zamansız olduğu için sorun yaşıyorum. Sızıntı olur diye korku duyuyorum. Hep yanımda malzemelerimin olması gerekiyor (H₂).

-İlk başta çok üzüldüm. Ben bununla nasıl yaşayacağım dedim. Ama çok şükür çaresi var en azından. Şu an iyiyim. Bugünlerde sızıntıdan dolayı cildimin yara olması beni mutsuz etti. Ama hemşirenin önerdiği pudra iyi geldi (H₇).

....şey torbası biraz dolduğu zaman hemen onu boşaltmak istiyorum. Onun dışında tabi hani sızıntı olduğu zaman otomatik olarak öfkeleniyorum. Hanım düzgün yapamadığı için oluyor sanıyordum ona da boş yere çok kızdım. Tabi hanımda sürekli peşinde dolaşığı için çocuk gibi o da çok yoruluyor (H₈).

...pasta denen o yapıştırıcı gibi olan malzemeyi kullanıyorum. Zaten sızıntı olup sık değiştirdiğimiz zaman çok fazla tahriş oluyor(H₁₀).

Ürostomili hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar ile baş etme yöntemlerine ilişkin temalar Şekil 2’de verilmiştir. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar ile baş etme yöntemleri fiziksel ve psikolojik yöntemler olmak üzere 2 temaya ayrılmıştır. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar ile baş etmek amacıyla kullandıkları fiziksel yöntemler; pasta kullanma (n=5), ostomi kemeri kullanma (n=4), peristomal alanın tıraş edilmesi (n=3), ürostominin

sık kontrol edilmesi (n=2), yedek torba taşıma (n=1), torba çevresine flaster yapıştırma (n=1), pansuman uygulama (n=1) ve bez torba kılıfı kullanımıdır (n=1). Psikolojik baş etme yöntemleri ise kabullenme (n=2) ve ibadettir (n=1). Ürostomili hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar ile baş etmek için fiziksel yöntemleri daha çok tercih ettiği ve en sık pasta ve stoma kemeri kullandığı tespit edilmiştir. Hastaların sızıntıya bağlı yaşadığı sorunlar ile baş etmede kullandıkları fiziksel ve psikolojik yöntemlere ilişkin görüşleri aşağıdaki alıntılarda görülmektedir.

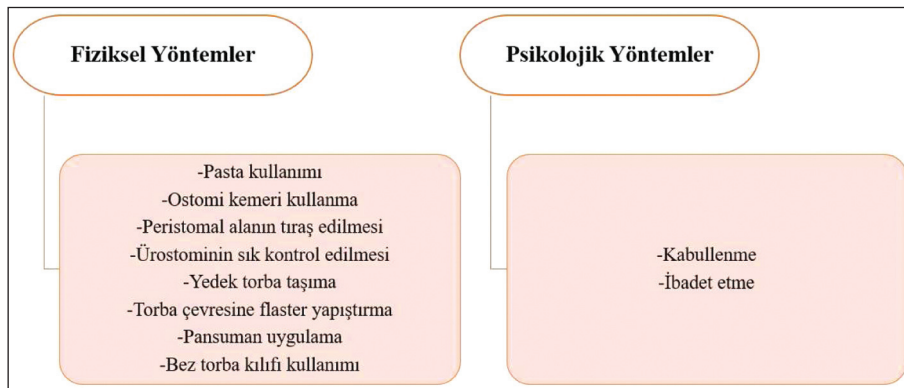
- Bir teyze var, dedi siz yeter ki tevekkül edin, siz güzel isteyin, Allah güzellikle verir. Ben de öyle yapmaya çalışıyorum (H₁).

-İlk zamanlar çok zorlandık, psikolojimiz bozuldu. Ama sonra onunla yaşamaya alıştık. Bu bizimle olacak, beraberiz ölünceye kadar diye kabullendik (H₃).

-Zaten sızıntı yapan o kısım çok kılıydı. Bence sızmasının sebebi o kullardandı. Eşim bir gün durup bir gün tıraş ediyor(H₄).

-Tampon yapıyorum. Mesela sızıntı olan yere bez parçaları ile hemen tampon yapıyorum. Kemer kullanıyorum. Kemer sızıntıyı azaltıyor. Kemer çok önemli, tampon çok önemli (H₆).

-Şu an pasta kullanıyorum. Onun dışında bel kemeri var hem ürostominin hem kolostominin torbasını tutsun diye. Şu anda o kemer var. Bir de gün içinde sürekli kontrol ediyorum torba çok doldu mu, sızıntı var mı diye (H₇).

ŞEKİL 2: Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadıkları sorunlar ile baş etme yöntemlerine ilişkin temalar.

TARTIŞMA

Ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı yaşadığı sorunları ve bu sorunlar ile baş etme yöntemlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, ürostomisi olan hastaların sızıntıya bağlı çeşitli fiziksel ve psikolojik sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda ürostomisi olan hastaların yaşam kalitesinin fiziksel, psikolojik, sosyal ve ruhsal olmak üzere tüm açılardan olumsuz etkilediğini göstermiştir.^{18,19}

Stoması olan hastalarda peristomal deri iritasyonu ve irritan dermatit sızıntıya bağlı sık yaşanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁰ Peristomal derinin bozulması daha fazla sızıntıya neden olmakta ve bu nedenle daha fazla cilt iritasyonuna neden olmaktadır.²¹ Peristomal deri iritasyonunun önlenmesi için stoma etrafındaki cilde sızıntının engellenmesi gerekmektedir.²² Bu çalışmada da sızıntı problemi yaşayan hastaların tahriş, kızarıklık ve kaşıntı gibi fiziksel sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Sağlıklı peristomal cilt, atıkların cilde sızmasını önleyen torbanın yapışması için gereklidir.²⁰ Bu nedenle hastalarda sızıntı ve cilt sorunları arasındaki döngünün kırılması gerekmektedir.²¹

Bu çalışmada, sızıntı sorunu yaşayan ürostomili hastalar; üzüntü, kaygı, öfke, zorlanma, gerginlik, mutsuzluk ve mahcubiyet yaşadıklarını bildirmiştir. Stomalı hastaların sızıntı ile baş etme yöntemlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada da hastaların utanma, bağımlılık ve korku hissettikleri belirlenmiştir.²³ Literatürde yapılan çalışmalarda hastaların stoma ameliyatından sonra depresyon yaşadıkları belirlenmiştir.¹⁸ Stomanın yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyip depresyon ve anksiyeteye yol açtığı belirtilmektedir.² En az 3 aydır stoması (kolostomi, ileostomi ve ürostomisi) olan 115 hasta ile yapılan bir çalışmada, hastaların stoma kaynaklı korku yaşadıkları, sosyal aktivitelere katılmaktan korktukları ve damgalanma hissettikleri belirlenmiştir.²⁴ Hindistan'da yapılan 2 farklı çalışmada, hastaların dinî yerlere gitmek için kendilerini iyi hissetmedikleri, idrarın vücut hijyenini bozduğuna dair düşünceleri nedeni ile dua edemedikleri, bu durumun kendilerinde strese neden olduğu ve kendilerinden utandıkları belirlenmiştir.^{25,26} Bu çalışma

bulgusunun ürostomili hastaların yaşadıkları psikolojik ve manevi sorunlar açısından literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Hastaların sızıntı ile baş etmede çeşitli fiziksel yöntemler ve psikolojik yöntemleri kullandıkları belirlenmiştir. Sızıntının önlenmesi ve peristomal cildin korunması için stomaya uygun yöntem ve ürünlerin kullanılması oldukça önemlidir.²⁰ Literatürde sızıntının önlenmesi için uygun stoma torbasının kullanılması, adaptörün boyutunun stomayı içine alacak, cilt görünmeyecek şekilde kesilmiş olması ve iyi sabitlenmesi, pasta kullanılması, peristomal alanın temiz ve kuru olması, konveks adaptör sistemi kullanılması, adaptör sisteminin 3-7 gün arasında rutin olarak değiştirilmesi, peristomal kılların kesilmesi ve stoma kemeri kullanılması önerilmektedir. Ayrıca hastaların dışarıdayken sızıntı olma ihtimaline karşı, yanlarında yedek stoma torbası ve iç çamaşırı taşımaları önerilmektedir.^{22,27} Sızıntı durumunda peristomal cildi korumak için deri koruyucuları kullanmaları önerilir.¹⁶ Bu çalışmada, hastaların büyük bir çoğunluğunun sızıntıyı önlemek amacıyla pasta ve stoma kemeri kullandıkları, peristomal alan çevresini tıraş ettikleri, ürostomiye sık kontrol ettikleri ve yanlarında yedek torba taşıdıkları belirlenmiştir. Az sayıda hasta ise literatürde önerilen uygulamaların dışında, torba çevresine flaster yapıştırdıkları, bez torba kılıfı dikerek stoma torbasına yerleştirdikleri ve sızıntı bölgesine pansuman yaptıkları saptanmıştır. Hastaların sızıntıyı önlemek amacıyla çoğunlukla literatür önerileri ile uyumlu davranışlar sergilemelerine rağmen sızıntı sorunu yaşamaları, bu uygulamaları nasıl yaptıklarının değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Ürünlerin yanlış kullanımını hasta bakımı ve klinik sonuçları etkileyebilir ve maliyetleri artırabilir. Bu nedenle hastaların stoma bakımı ve sızıntıyı önlemeye yönelik uygun yöntemler konusunda eğitilmesi, sızıntı da dâhil olmak üzere çeşitli sorunların önlenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu hasta grubunda hasta eğitiminin, bakımın önemli bir parçasını oluşturduğu söylenebilir.²⁰ Nitekim çalışmaya katılan hastaların çoğunluğunun daha önce ürostomi bakımı konusunda yeterli eğitim almadıklarını belirtmesi bu düşüncemizi desteklemektedir. Daha önce eğitim almış hastaların da sızıntı sorunu yaşamaları, sızın-

tıyı önlemeye yönelik uygulamalarının yapılaş şekli- nin değerlendirilmesinin gerektiğini düşündürmektedir.

Bu çalışmada, hastaların sızıntı sorunu ile ibadet ederek baş etmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Maneviyatın, bireylerin sorunları ile başa çıkmasını ve hastalığını kabul etmesini desteklediği bilinmektedir.²⁸ Bu nedenle hemşirelerin bu hastaların manevi ihtiyaçlarını karşılamalarını desteklemesi oldukça önemlidir.

Hastaların ürostomi ve neden olduğu sızıntı sorunu ile baş etmede kullandıkları bir diğer yol ise durumu kabullenmedir. Hastaların stomayı kabullenmeleri ve stomaya uyum sağlamaları zaman alabilmektedir.¹⁰ Bu nedenle hastaların durumlarını kabul etmelerinin baş etmelerini kolaylaştırması açısından istendik bir bulgu olduğu söylenebilir. Buna karşın hastaların sızıntı sorununu sürecin doğal bir sonucu olarak kabul etmemeleri ve önlenebilir bir sorun olduğu konusunda sağlık profesyonelleri tarafından bilgilendirilmeleri önemlidir.

Bu çalışmada, hastaların ürostomi ve neden olduğu sızıntı sorunu ile baş etmelerinde aile üyelerinin destek olduğu belirlenmiştir. Bu durum karşısında ürostomili bireylerin sızıntı sorunu yaşamaları nedeni ile diğer sosyal destek sistemlerinden uzaklaşmaları ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Ürostomisi olan bireylerde terapötik ilişkinin geliştirilebilmesi, biyopsikososyal iyiliğin sağlanması, etkili baş etme yöntemlerinin geliştirilebilmesi ve sosyal açıdan yaşam kalitelerinin artırılması amacıyla sosyal destek gruplarının oluşturulmasının ve destek sistemlerinin güçlendirilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.²

SONUÇ

Sonuç olarak hastaların sağlıklı ve üretken yaşama dönemlerine yardımcı olabilmek, daha uzun süre ka-

liteli bir şekilde yaşamalarını sağlamak ve altta yatan patolojiyi iyileştirmek için oluşturulan ürostominin neden olduğu sızıntı sorununun, hastaları hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan olumsuz etkilediği ve hastaların bu sorunlar ile baş etmede çeşitli fiziksel ve psikolojik yöntemler kullandıkları belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları, hemşirelerin konuya ilişkin farkındalıklarını artırarak sızıntı sorunu yaşayan ürostomili hastalar için destekleyici ve holistik bakım verebilmeleri açısından yol gösterici olabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Seda Karaçay Yıkar, Şeyma Yurtseven, Sevban Arslan, Evşen Nazik; **Tasarım:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Seda Karaçay Yıkar, Şeyma Yurtseven, Sevban Arslan, Evşen Nazik; **Denetleme/Danışmanlık:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Seda Karaçay Yıkar, Şeyma Yurtseven, Sevban Arslan, Evşen Nazik; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Şeyma Yurtseven, Seda Karaçay Yıkar; **Analiz ve/veya Yorum:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Seda Karaçay Yıkar, Şeyma Yurtseven, Sevban Arslan, Evşen Nazik; **Kaynak Taraması:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Şeyma Yurtseven, Seda Karaçay Yıkar; **Makalenin Yazımı:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Şeyma Yurtseven, Seda Karaçay Yıkar; **Eleştirel İnceleme:** İpek Köse Tosunöz, Sevgi Deniz Doğan, Seda Karaçay Yıkar, Şeyma Yurtseven, Sevban Arslan, Evşen Nazik.

KAYNAKLAR

- Ören Hin A, Göçman Baykara Z, Eyüboğlu G, Akar E, Leventoğlu S. Zor bir stomanın yönetimi: olgu sunumu [Management of a difficult stoma: a case study]. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;3(2):63-9. [Link]
- Vural F, Erol F. Ostomili hastalarda yaşam kalitesi nasıl yükseltilir [Nurse's role in improving the quality of life in individuals with ostomy]? *DEUHYO ED*. 2013;6(1):34-9. [Link]
- Şenol Çelik S. Yaşlı bireylerin ürostomi öncesi ve sonrası bakımı [Care of elderly clients before and after urostomy]. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2009;16(1):59-68. [Link]
- Harputlu D. Ürostomili hasta bakımı [The care of patient with urostomy]. *Bulletin of Urooncology*. 2015;14:8-12. [Crossref]
- Taylan S, Özkan İ. Stomalı hastaların yaşadıkları cinsel sorunlar: sistematik çalışma [Sexual problems experienced by patients with stoma: a systematic research]. *Androl Bul*. 2021;23:170-8. [Crossref]
- Sung KP, Lee SH. Correction of a leaking stoma: using silicone block insertion. *Wound Manag Prev*. 2021;67(6):21-5. [Crossref] [PubMed]
- Zewude WC, Derese T, Suga Y, Teklewold B. Quality of life in patients living with stoma. *Ethiop J Health Sci*. 2021;31(5):993-1000. [PubMed] [PMC]
- Şenol Çelik S, Tuna Z, Yildirim M. The experience of urostomists who do not have Access to pre-operative and post-operative stoma care nursing intervention. *Int J of Urol Nurs*. 2014;9(2):101-7. [Crossref]
- Bertherat W, Pelette R, Beaujouan F, Chicaud M, Ducos V, Rousseau S, et al. Comment les patients prennent-ils en charge leur urostomie au quotidien? Enquête par questionnaires [How do patients manage their urostomy in everyday life? A questionnaire survey]. *Prog Urol*. 2022;32(1):32-9. [Crossref] [PubMed]
- Akıl Y, Taylan S. Bağırsak stomalı hastaların stomaya uyumlarını etkileyen faktörler: ilişkisel çalışma [Factors affecting adaptation of patients with intestinal stoma: a relational study]. *Cukurova Med J*. 2020;45(2):428-38. [Crossref]
- Karadağ A, Göçmen Baykara Z, Cihan R. Kompleks bir stomanın bakımı: olgu sunumu [A complex stoma care: case study]. *Turk J Colorectal Dis*. 2008;18:138-41. [Link]
- Down G, Vestergaard M, Ajslev TA, Boisen EB, Nielsen LF. Perception of leakage: data from the Ostomy Life Study 2019. *Br J Nurs*. 2021;30(22):S4-S12. [Crossref] [PubMed]
- Richbourg L, Thorpe JM, Rapp CG. Difficulties experienced by the ostomate after hospital discharge. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2007;34(1):70-9. [Crossref] [PubMed]
- Henningsohn L, Wijkström H, Pedersen J, Ahlstrand C, Aus G, Bergmark K, et al. Time after surgery, symptoms and well-being in survivors of urinary bladder cancer. *BJU Int*. 2003;91(4):325-30; discussion 330. [Crossref] [PubMed]
- Villa G, Manara DF, Brancato T, Rocco G, Stievano A, Vellone E, et al. Life with a urostomy: a phenomenological study. *Appl Nurs Res*. 2018;39:46-52. [Crossref] [PubMed]
- Karadağ A. Peristomal cilt komplikasyonları: tanılama, önleme, tedavi [The peristomal skin complications: diagnosis, prevention, treatment]. *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing*. 2016;3(1):72-83. [Link]
- Aksayan S, Emiroğlu ON. Araştırma tasarımı. Erefe İ, editör. *Hemşirelikte Araştırma: İske Süreç ve Yöntemleri*. 4. Baskı. İstanbul: Odak Ofset; 2012. p.109.
- Anaraki F, Vafaie M, Behboo R, Maghsoodi N, Esmailpour S, Safaee A. Quality of life outcomes in patients living with stoma. *Indian J Palliat Care*. 2012;18(3):176-80. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Dabirian A, Yaghmaei F, Rassouli M, Tafreshi MZ. Quality of life in ostomy patients: a qualitative study. *Patient Prefer Adherence*. 2010;5:1-5. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- O'Flynn SK. Peristomal skin damage: assessment, prevention and treatment. *Br J Nurs*. 2019;28(5):S6-S12. [Crossref] [PubMed]
- Mehaffey K. About that leaky ostomy pouch. *Medsurg Nursing*. 2020;29(5):347-54. [Link]
- Karadağ A, Korkut H. Peristomal cilt komplikasyonları: önleme, tedavi ve bakım [Peristomal skin complications: prevention, treatment and care]. *Ulusal Cerrahi Dergisi*. 2010;26(3):175-9. [Link]
- Karaveli S, Özbayır T, Kahraman A. Stomalı hastaların sızıntı ile baş etme yöntemlerinin incelenmesi [Investigating the stoma leakage experiences of patients with stoma]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2014;30(2):18-25. [Link]
- Vural F, Sütsünbuloğlu E. Stomalı hastaların yaşam kalitesi: tanımlayıcı bir çalışma [Quality of life of patients with stoma: a descriptive study]. *Turkish Journal of Colorectal Disease*. 2021;31(3):246-51. [Crossref]
- Kaur SK, Das K, Gupta R. Psychosocial experiences of the patients with colostomy/ileostomy: a qualitative study. *Indian Journal of Social Psychiatry*. 2014;30(1-2):28-34. [Crossref]
- Sharma M, Kaur S, Seth A, Singh P. Living with urostomy: patient's perspective. *Indian Journal of Public Health Research & Development*. 2020;11(7):35-40. [Link]
- Settlemyre I. *New Ostomy Patient Guide*. U.S.A: United Ostomy Associations of America Inc.; 2020. [Link]
- Gül A, Aygin D. Stomalı hastalarda dini ritüeller [Religious rituals in patients with stoma]. *IGUSABDER*. 2021;14:389-402. [Crossref]